

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Generelt	4
3. Bygningmæssige forhold	6
3.1. Bygning og gangarealer m.m.	6
3.2. Beboerværelser	9
3.3. Øvrige rum mv.	9
3.3.1. Opholdsstuerne	9
3.3.2. Toilet- og badeforhold	10
3.3.3. Køkkenfaciliteter	11
3.3.4. Spisestue	11
3.3.5. Computerrum	12
3.3.6. Vaskefaciliteter	12
3.3.7. Værkstedsfaciliteter	13
3.3.8. Haven	13
3.4. Personalerum	13
4. Belægning og klientel	15
5. Udgang	16
6. Beskæftigelse	18
7. Fritidsaktiviteter	21
8. Forplejning og opholdsbetaling	21

9.	Lægebetjening, opbevaring af medicin mv.....	23
10.	Besøg.....	24
11.	Euforiserende stoffer	25
12.	Medarbejdere	26
13.	Husorden.....	26
14.	Tilbageførsel/bortvisning mv. og gennemgang af udlånte sager	27
	14.1. Sag nr. 1 (j.nr. 2002/605/0014)	29
	14.2. Sag nr. 2 (j.nr. 2002/605/00017)	32
	14.2.1. Advarslen af 31. juli 2002.....	32
	14.2.2. Tilbageførslen den 13. august 2002 til moderinstitutionen	34
	14.3. Sag nr. 3 (j.nr. 2001/605/0045)	36
	14.4. Sag nr. 4 (j.nr. 2002/605/0016)	39
15.	Samlet vurdering.....	40
16.	Opfølgning	41
17.	Underretning	41

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. Efter § 18 i loven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed og ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Efter lovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens virksomhed alle dele af den offentlige forvaltning.

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg (retschef Jens Møller) og to af embedets øvrige medarbejdere på ombudsmandens vegne den 19. august 2002 inspektion af Pensionen på Fanø.

Inspektionen bestod af en indledende og en afsluttende samtale med pensionens ledelse og enkelte medarbejdere og en rundgang i pensionen. Pensionens beboere var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig og mine medarbejdere om generelle forhold vedrørende institutionen eller den pågældendes egne forhold. To af beboerne havde ytret ønske om en samtale, men kun den ene af disse samtaler blev gennemført. (Den anden beboer havde i mellemtiden fået meddelt § 31-udgang på inspektionsdagen).

Under inspektionen gjorde jeg og min medarbejdere rede for hvorledes en inspektionssag typisk forløber og oplyste samtidig at inspektionen af Pensionen på Fanø vil blive gennemført uden samtalerreferater og rundgangsnotat således at den foreløbige rapport bliver det første dokument fra ombudsmandsinstitutionen. Til orientering for Pensionen på Fanø sendte jeg dagen efter inspektionen via e-mail et eksemplar af min rapport af 11. oktober 2001 vedrørende min inspektion den 14. december 2000 af Pensionen Brøndbyhus således som det var aftalt med Pensionen på Fanø.

Under inspektionen modtog jeg efter anmodning kopi af de sager om tilbageførsel mv. som pensionen har haft i perioden 1. marts 2002 og indtil tidspunktet for inspektionen (den periode forud for

inspektionen hvor pensionen har været tilkoblet kriminalforsorgens klientsystem). Der er tale om 5 sager hvoraf de 4 gennemgås under punkt 14.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Pensionen på Fanø og Direktoratet for Kriminalforsorgen til eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget nogen bemærkninger.

2. Generelt

Pensionen på Fanø er en pension under kriminalforsorgen med plads til 15 beboere. Pensionen blev i sommeren 1992 flyttet til Fanø fra Esbjerg til en ejendom som tidligere blev anvendt som arresthus. Ejendommen bliver blandt de ældste fannikker ofte omtalt som drankerhjemmet. Det skyldes at ejendommen før tiden som arresthus blev anvendt som afvænningsanstalt.

Beboerne i pensionen er oftest udstationerede (fortrinsvis fra statsfængslerne i Nyborg, Horsens, Sdr. Omme og Anstalten ved Herstedvester). På tidspunktet for inspektionen var der kun sådanne beboere på pensionen. Pensionen modtager dog også beboere under tilsyn, domfældte efter straf-fuldbyrdeslovens § 78, stk. 2 og beboere i varetægtsurrogat.

Pensionen er beliggende ud til hovedgaden i Nordby over for Fanø Mejeri.

Pensionen har næsten udelukkende beboere over 19 år. Dette skyldes at pensionen fik en dårlig start i sommeren 1992 umiddelbart efter åbningen. Nogle af de indsatte stjal en båd i havnen (og samtidig – ved et tilfælde – tillige et jagtgevær) hvilket førte til en del uro og hærværk (blandt andet blev båden sænket med skud fra jagtgeværet). Efter denne episode blev der iværksat en lokal underskriftindsamling med krav om lukning af pensionen, og Folketinget havde en forespørgselsdebat herom. Som resultat af dette forløb blev der indført en regel om at pensionen ikke må have mere end én beboer i alderen 15-19 år ad gangen. Denne regel er stadig gældende og betyder samtidig at der er

få beboere der bliver anbragt på pensionen efter reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 78, stk. 2, om alternativ afsoning.

Pensionen har et godt forhold til de umiddelbare naboer. Pensionen kan efter det der blev oplyst under inspektionen, ikke siges ikke at lægge lokalsamfundet til last. Således er Fanø Kommune handlekommune for en del af beboerne som også efter endt afsoning i et vist omfang slår sig ned på øen selv om pensionen prøver at undgå at det sker.

De fleste beboere opholder sig i pensionen i højst tre måneder. Dette skyldes at fængslernes kompetence til at beslutte udstationering ikke strækker sig længere end til tre måneder.

Pensionen optager ingen negativt stærke indsatte og dermed heller ingen rockere fra Hells Angels og Bandidos. Pensionen har dog ind imellem beboere med (anden) rockertilknytning.

Pensionen har næsten udelukkende mandlige beboere. Det kan have en positiv indflydelse på pensionen at have kvindelige beboere, men det afhænger dog helt af hvor belastede de pågældende er. Pensionen havde på tidspunktet for inspektionen kun én kvindelig beboer – udstationeret efter Direktoratet for Kriminalforsorgens bestemmelse, delvist på grund af vedkommendes nære familiemæssige tilknytning til Esbjerg.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at pensionen kan sortere ansøgere fra. På grund af pensionens placering på en (lille) ø, sorteres ansøgerne nok mere end på andre pensioner. Pensionen henviste herved til at eventuel hjælp skal hentes i Esbjerg hvis landbetjenten skulle være væk fra øen.

3. Bygningsmæssige forhold

3.1. Bygning og gangarealer m.m.

Pensionen er som nævnt indrettet i Fanøs tidligere arresthus. Det er en 2-etages vinkelbygning opført i 1887 med delvist udnyttet tagetage. Til den oprindelige bygning er i 1972 føjet en lavere tilbygning i to etager. Ejendommen som er på ca. 8.000 m² ligger på Hovedgaden i Nordby, mindre end en kilometer fra havnen hvor der går færge til og fra Esbjerg.

Mellem gaden og hovedbygningen ligger en lille forhav med blomsterbede og enkelte mindre træer bag et lavt hvidt stakit. Med udgang fra hovedbygningens bagside er der adgang til den store have via en stor flisebelagt terrasse og et område langs med hovedbygningen og tilbygningen som er belagt med træflis. Her er også blomster og lav beplantning. Fra terrassen ses det hvordan fugerne i muren mod vest nedbrydes af Vesterhavets påvirkning. Terrassen er udstyret med blomsterkrukker og havemøbler med hynder. Terrassen og det flis-belagte område er hævet lidt over ejendommens øvrige niveau. Den egentlige have er beliggende ved siden af pensionens bygninger og strækker sig endvidere bagud der fra. Haven er meget stor og er hensigtsmæssigt inddelt i funktionsbestemte afsnit.

Ved indgangen til haven ligger til venstre (mod skellet til naboen) en lav værkstedsbygning med tre separate rum. Bygningen anvendes til værksted og endvidere til opbevaring. Værkstedsbygningens støbte gulv var (delvist) forsynet med klinker. På tidspunktet for inspektionen befandt der sig to ikke funktionsdygtige knallerter i værkstedsbygningens højre rum. I bygningens midterste rum er der placeret en ovn der er tænkt at skulle anvendes til brænding af støbt glas. Ovnene var på tidspunktet for inspektionen endnu ikke taget i brug idet elinstallationen manglede. Bortset fra området omkring ovnen fremtrådte de tre rum overordentligt rodet. Det blev oplyst at pensionens græsslåmaskiner mv. som fylder op i værkstedsbygningen, skal flyttes til det nyopførte havehus bagerst i haven når dette er færdigt (se straks nedenfor).

Jeg beder pensionen om at oplyse om ovnen nu er taget i brug.

Den store have ved siden af pensionens bygninger og bagud er græsbelagt. I haven står et drivhus og bagerst i haven et mindre nordiskinspireret havehus i træ. Havehuset, der er på ca. 10 m², har pensionen fået leveret som samlesæt. Huset blev samlet af beboerne i samarbejde med personalet kort tid før inspektionen. Havehuset var på tidspunktet for inspektionen i gang med at blive malet (jf. nedenfor under pkt. 6). I haven var også en mindre boldbane med to mål.

I haven lå pensionens flagstang klodset op. Det blev under rundgangen oplyst at flagstangen væltede under orkanen i december 1999. Til at holde flagstangen er der indkøbt en ny betonklods som blot mangler at blive gravet ned. Jeg går ud fra at flagstangen nu er rejst igen.

Som en reminiscens fra tiden som arresthus ses en lille lukket gård omkredset på to af siderne af den oprindelige vinklede arresthusbygning og på de to andre sider af lave bordeaux-farvede tilbygninger med fladt tag. Disse tilbygninger indeholder pensionens vaskerum samt garage og cykelværksted. På selve gårdspladsen (det tidligere gårdtursareal) er ophængt snore til tørring af vasketøj.

I hovedbygningens stueetage findes pensionens kontorer og møderum, køkken, spisestue og – straks inden for indgangen – trappe til 1. og 2. sal. Her findes også et soverum for personalet og et kombineret soverum/kontor. Endvidere forefindes personaletoilet og -bad. Personaleafdelingen låses om natten af fra den øvrige del af pensionen. Beboerne kan i dette tidsrum komme i kontakt med personalet ved at ringe på en ringeklokke der er opsat lige uden for døren til personaleafdelingen.

I stueetagen i en ret vinkel i forhold til personaleafdelingen findes et todelt rum til brug for beboerne. I den første del er der lænestole og et akvarium. I det næste rum findes et højt arbejdsbord oplyst af en aflang lampe med lystofrør. I rummet er der også to håndvaske af stål. Bordet benyttes af beboerne til fremstilling af

smykker af det rav der indsamles på stranden. Dette arbejdsbord er forbeholdt det mere "rene" arbejde. Bag ved dette rum ligger pensionens træværksted. Længst væk fra personaleafdelingen findes beboernes toiletter og (bruse)badeværelser som efter det oplyste er indrettet i de tidligere observationsceller.

Ud mod tilbygningen ligger et trapperum (med trapper til 1. sal og 2. sal). I bunden af trapperummet findes et yderligere toilet til brug for beboerne.

På første sal af hovedbygningen er der to dagligstuer til beboerne indrettet med sofaer og lænestole samt tv. Endvidere findes to depotrum, et tekøkken og et computerrum med tre pc'ere.

Beboernes værelser er beliggende på hovedbygningens og tilbygningens første sal. Der er i alt 14 værelser. Et af værelserne er et dobbeltværelse. Pensionen kan således huse 15 beboere.

I gavlen af tilbygningen er der en dør ud til en altan hvor der er udsigt ud over haven. Fra altanen, der er forsynet med en hvidmalet bæk, er der en trappe ned i haven. Svarende til badeværelserne i stueetagen findes på 1. sal i hovedbygningen toilet- og baderum for beboerne.

Hovedbygningens anden sal er som nævnt en delvist udnyttet tagetage. Her er indrettet enkelte separate depotrum. Der er herudover indrettet et samtalerum med bløde stole.

På alle gangarealer, trappeopgange og i de to opholdsstuer, i personaleområderne og samtalerum er væggene malet i en varm gul farve med hvid bort langs kanterne. Træværket, herunder døre og vinduer, er hvidmalet. Af de tre inspicerede beboerværelser var to malet i en lys blå farve, mens det tredje var hvidt. Gulvene på gangarealerne var overalt belagt med gråt linoleum – i tilbygningen dog med tæppe.

Pensionen fremtrådte generelt indbydende og pæn og med gode toilet- og badeforhold.

3.2. Beboerværelser

Værelserne varierer i størrelse fra ca. 6-7 m² (for de mindre værelser i tilbygningen) til ca. 10-12 m² (værelserne i den gamle arresthusbygning). Dobbeltværelset er omkring 15 m² stort. Dobbeltværelset blev på tidspunktet for inspektionen kun beboet af en enkelt beboer hvilket efter det oplyste er det sædvanlige. Alle værelser er forsynet med oplukkelige vinduer længst væk fra døren og med lyse gardiner. Vinduerne i værelserne er overalt isat termoruder.

Værelserne er alle standardmæssigt møbleret (seng, skrivebord, stol, hylde samt et mindre skab). Der findes ikke håndvask på værelserne. Gulvene er tæppebelagt.

Beboerne kan selv medbringe tv og stereoanlæg på værelserne hvilket mange vælger at gøre.

Under inspektionen blev værelserne nr. 4 og 5 (begge i den ”gamle” del) forevist efter mit eget valg og endvidere et af værelserne i tilbygningen.

Værelserne fremtrådte rimeligt vedligeholdte og pæne.

3.3. Øvrige rum mv.

3.3.1. Opholdsstuerne

Pensionen har to store opholdsstuer der er placeret på 1. sal i hovedbygningen. Den største af stuerne vender ud mod hovedgaden og er et stort lyst kvadratisk rum. Midt i lokalet er der et sofaarrangement centreret omkring et fjernsyn. Den anden stue der er aflang i faconen, vender ud mod gården. I begge stuer er der tæppe på gulvene samt reproduktioner på væggene.

Møblerne som pensionen har købt brugt, er uensartede, men fremtræder pæne og velholdte. Pensionen forsøger at få fællesrummene til at fremtræde med så lidt fængselspræg som muligt, også ved valg af møbler. Efter pensionens opfattelse er dette bedst i tråd med hele ideen om udslusning.

Opholdsstuerne fremtrådte rummelige, lyse og venlige.

3.3.2. Toilet- og badeforhold

I stuen findes 3 toiletter til beboerne samt to store bruserum. På første sal er der et stort lokale med tre håndvaske, et brusebad og tre toiletter – det ene i forbindelse med brusebadet.

Bade- og toiletrumene på 1. sal har linoleumsgulv, mens gulvene i de tilsvarende rum er belagt med hvide fliser. Alle bade- og toiletrum har gule vægge. Væggene i brusenicherne er dog beklædt med almindelige hvide fliser. Rummene fremtræder rummelige, rene og indbydende. Ved samtlige håndvaske hang der på tidspunktet for inspektionen rene, nyvaskede stofhåndklæder. Ved håndvaskene er der endvidere opsat sæbeautomater eller løse sæbebeholdere med pumpe. Over næsten alle håndvaske er der en hylde til toiletartikler og et spejl. Mange steder hang på tidspunktet for inspektionen opslag som opfordrer beboerne til at holde bade- og toiletfaciliteterne rene. Det blev under rundgangen i pensionen oplyst at der er bestilt i alt fem nye ”indmadssæt” til pensionens cisterner, men at leveringstiden er lang.

På 2. sal findes et toilet med hvidmalede vægge og med blå linoleumsgulv. Toilettet bar præg af ikke at blive brugt.

Beboernes toilet- og badeforhold giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3.3. Køkkenfaciliteter

Køkkenet er beliggende i hovedbygningens stueetage over for spisestuen. Køkkenet er et hvidt elementkøkken med linoleumsgulv, komfur, emhætte og hårde hvidevarer, herunder opvaskemaskine, samt to stålvaske.

Køkkenet fremtrådte rent og pænt.

3.3.4. Spisestue

Beboernes spisestue er et stort kvadratisk rum hvorfra der gennem dobbelte glasdøre er udgang til pensionens terrasse og have.

I spisestuen er der to aflange spiseborde i lyst træ. Stolene er ligeledes i lyst træ med mørkeblå polstring. I lokalet er der en opslagstavle til beboerne. Der er i lokalet en del grønne planter, og der er mange billeder på væggene.

Spisestuen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3.5. Motionsrum

Pensionen har et meget stort og veludstyret motionsrum der udgør hele stueetagen af tilbygningen (svarende til fem beboerværelser med tilhørende gangareal på tilbygningens første sal). Gulvet er belagt med skridsikker vinyl og loftet er et listeloft af træ. I lokalet er der seks maskiner; såvel styrke- som konditionstræningsmaskiner. På en tavle på væggen er der ophængt instruktioner i maskinernes brug. Herudover er der mellem vinduerne opstillet stativer med løse vægte og yderligere vægte til bænkpresen. På den ene af de korte vægge i det rektangulære rum hænger fire (racer)cykler i god stand. Det blev under rundgangen oplyst at cyklerne kun må anvendes af beboerne til motionsbrug.

Motionsrummets vægge er malede i gule og orange farver. Der er mange grønne planter i motionsrummet, som endvidere er forsynet med fire vinduer i den ene langvæg.

Motionsrummet fremtrådte indbydende og meget lyst og med mange forskellige udfoldelsesmuligheder.

3.3.5. Computerrum

Rummet er udstyret med tre pc'ere der er koblet på Internettet samt en printer. Pc'erne har højttalere og er placeret på et stort hjørneskrivebord af lyst laminat med tilhørende kontorstole. Pensionen er i øjeblikket ved at undersøge om der kan lægges begrænsninger ind på pc'erne således at adgangen til visse hjemmesider kan blokeres.

Computerrummet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.3.6. Vaskefaciliteter

Beboernes vaskerum, som er placeret i en af de lave bygninger der omslutter det tidligere gårdtursareal, er aflangt og hvidmalet. Gulvet er belagt med hvide klinker. Der er to vaskemaskiner og to tørretumblere. Den sidste tørretumbler er kommet til i forbindelse med at pensionen nu vasker sit sengelinned selv. På væggen over maskinerne er ophængt instruktioner i brug af maskinerne.

Rummet bar præg af mangelfuld rengøring og gulvet fremtrådte på tidspunktet for inspektionen temmelig beskidt. Endevæggen fremtrådte som om pudset var repareret for nylig (nederst på væggen), men væggen var (endnu) ikke blevet malet.

Det havde i en lang periode forud for inspektionen været tørt i vejret. Jeg må derfor umiddelbart gå ud fra at gulvet ikke havde været vasket – og vaskerummet ikke rengjort – i en længere periode. Jeg beder pensionen om at oplyse om ikke vaskerummet indgår i pensionens almindelige renholdelsesplan.

3.3.7. Værkstedsfaciliteter

Foruden ”ravværkstedet” ved gangarealet i den gamle arresthusbygning stueetage findes ved siden af vaskerummet et cykelværksted.

Pensionen har endvidere et mindre træværksted. Træværkstedet har arbejdsborde – herunder en høvlebænk. På væggen er værktøjet sirligt hængt op. Værkstedet har cementgulv.

Træværkstedet fremtrådte i modsætning til cykelværkstedet ryddeligt og pænt.

3.3.8. Haven

Haven strækker sig bagud fra bygningerne og dækker et meget stort (græsbelagt) areal. I haven findes en del buske og lave træer – herunder mirabelletræer – og endvidere et drivhus og et havehus. Der er også en mindre boldbane med to mål.

Haven fremtrådte pæn og velholdt.

3.4. Personalerum

Kontoret der ligger lige til venstre for hovedindgangen i stueetagen i hovedbygningen, indeholder pensionens arkiv og medicinskab. Gulvet er belagt med linoleum og væggene er malet i en lys bordeauxrød farve. Samtaler med beboerne fore-

går her eller i et af de to værelser som også benyttes som sove-/hvilerum for personalet.

Der er som allerede nævnt to sovevagt værelser. Det mindste er placeret i umiddelbar sammenhæng med kontorlokalet og indeholder en seng og et fjernsyn. Personalet bruger også dette lokale til opbevaring af tasker og jakker i arbejdstiden. Det andet - noget større - sovevagt værelse ligger umiddelbart til højre når man træder ind ad hovedindgangen og indeholder foruden en seng også diverse møbler, der gør det muligt at anvende lokalet til supplerende samtalerum.

Værelset med skrå væg på 2. sal anvendes ikke til beboerværelse men er møbleret som samtalerum. Det tages dog sjældent i anvendelse. På tidspunktet for inspektionen fremstod værelset indelukket og som om det ikke havde været brugt i lang tid. Rummet har bløde lænestole, et lille bord, samt en bogreol. Væggene er malet gule, og der er tæppe på gulvet.

Rummet fremtrådte nøgent og uden udsmykning af nogen art. Dette rum anvendes efter det oplyste udelukkende til samtaler med eventuelle nye beboere.

Bagerst i stueetagen i hovedbygningen findes forstanderkontoret der tillige er indrettet som mødelokale. Forstanderkontoret har hvidmalede vægge og linoleums gulv. Vinduerne er høje og lyse, og der er lyse gardiner.

Nær hovedindgang og sovevagt værelser findes personalets badeværelse med toilet og bruser. Badeværelset der er udstyret med lyse fliser på vægge og gulv, er af nyere dato og fremtrådte lyst, venligt og rent.

Personalerummene fremtrådte i øvrigt nydelige og godt vedligeholdt.

4. Belægning og klientel

Pensionen har, som nævnt ovenfor under pkt. 2., plads til 15 beboere (heraf to på et dobbeltværelse). På tidspunktet for inspektionen var 12 pladser besat. Af de 12 beboere var alle udstationerede; en af de tolv beboere var langtidsafsoner og derfor anbragt efter direktoratets bestemmelse. Kun en af beboerne var på tidspunktet for inspektionen undergivet de vilkår som gælder i et åbent fængsel. Pensionens beboere er langt overvejende mænd – på tidspunktet for inspektionen var der som nævnt kun én kvinde.

Pensionen på Fanø havde ifølge Direktoratet for Kriminalforsorgens belægningsstatistik for år 2000, 12 beboere i gennemsnit hvilket som nævnt svarer til belægningen på tidspunktet for inspektionen. Pensionen oplyste at det forhold at pensionen er ”svær at fylde op” efter pensionens opfattelse skyldes den geografisk set meget yderlige placering af pensionen. Pensionen oplyste dog samtidig at pensionen har en fornemmelse af at fængslerne i de senere år har fået sværere ved at få en indstilling om udstationering over tre måneder igennem hos direktoratet. Det er ikke længere nok at gøre opmærksom på at den pågældende ved ophold på pensionen får nemmere ved at passe arbejde eller uddannelse. Direktoratet følger efter pensionens fornemmelse ikke en indstilling om udstationering hvis det er muligt at nå arbejde eller uddannelse fra det pågældende fængsel. Hvis pensionens fornemmelse er rigtig, medfører det en form for selvinspektion i fængslerne i henseende til indstillinger om disse (længerevarende) udstationeringer. Det er således pensionens opfattelse at fængslerne som udgangspunkt holder sig tilbage fra andet end at udnytte deres egen kompetence til at bestemme udstationeringer (på op til tre måneders varighed).

Det fremgår af de oplysninger som jeg modtog i forbindelse med min inspektion den 14. december 2000 af Pensionen Brøndbyhus, at denne pension havde en venteliste på tre måneder.

Idet jeg går ud fra at der ikke er ændringer på dette punkt for så vidt angår Pensionen Brøndbyhus, og i det jeg henviser til den ekstraordinært høje belægningsprocent gennem en længere periode i kriminalforsorgens institutioner, beder jeg direktoratet om at oplyse på hvilke måder direktoratet har forsøgt eller vil forsøge at forbedre udnyttelsen af kapaciteten på Pensionen på Fanø og i øvrigt om direktoratets bemærkninger til det som pensionen har anført under inspektionen over for mig.

5. Udgang

Justitsministeriets tidligere gældende cirkulære af 6. januar 1985 om overførsel af domfældte i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, til behandlingsinstitutioner og plejehjem mv., indeholdt bl.a. følgende bestemmelser:

”§ 4.

...

Stk. 2. Anstalten (...) forelægger sagen for Justitsministeriet til afgørelse. Såfremt overførsel anbefales, skal anstalten (...) inden forelæggelsen i samarbejde med visitationsmyndigheden, jfr. stk. 3 og 4, have fastlagt de nærmere retningslinier for opholdet, herunder hvilke vilkår, der skal gælde for opholdet, hvis domfældte overføres, herunder om der skal gælde særlige begrænsninger i domfældtes frihed, fx at tilladelse til at forlade institutionen uden ledsagelse kun må gives med samtykke af anstalten (...) eller Justitsministeriet, i hvilket omfang anstalten (...) og eventuelt afdelingen skal underrettes om forløbet af anbringelsen, væsentlige ændringer i forholdene, overtrædelse af vilkårene m.v., og efter hvilke retningslinier opholdet i institutionen kan bringes til ophør. Såfremt det findes hensigtsmæssigt, kan anstalten (...) træffe aftale med en afdeling af kriminalforsorgen om, at denne forhandler med visitationsmyndigheden med henblik på fastlæggelse af de nævnte retningslinier.

Stk. 3. Vedrører sagen overførsel til en institution under kriminalforsorgen, sker fastlæggelsen af de nævnte retningslinier i samarbejde med institutionen.

...

§ 7. Ophold i institutionen sker på vilkår, at domfældte ikke begår strafbart forhold. I det omfang andet ikke er fastsat i henhold til § 4, stk. 2, gælder i øvrigt de almindelige regler for ophold i vedkommende institution.

Stk. 2. De vilkår, som er aftalt i henhold til § 4, stk. 2, eller som er fastsat af Justitsministeriet i forbindelse med overførselsbeslutningen, kan kun ændres med Justitsministeriets samtykke.

...”

I forbindelse med inspektionen den 1. marts 1999 af Pensionen Skejby stillede inspektionschefen ved Folketingets Ombudsmand bl.a. spørgsmål ved pensionens udmøntning af de vilkår som Direktoratet for Kriminalforsorgen havde fastsat (”pensionsvilkår”). I en udtalelse af 31. oktober 2000 i denne sag oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen at direktoratet og pensionsforstanderne på et møde den 28. og 29. februar 2000 havde drøftet forståelsen af pensionsvilkår og fængselsvilkår, og

at der på mødet var enighed om at indholdet af pensionsvilkårene skal beskrives på følgende måde i alle pensioners husordener:

”Alle beboere skal være hjemme på pensionen senest kl. 23, med mindre andet er aftalt med personalet. Ved sygdom skal beboeren være på pensionen hele tiden.”

Direktoratet oplyste endvidere at hovedreglen fortsat vil være at beboeren fra søndag til torsdag skal være tilbage på pensionen senest kl. 23.00, således at beboeren fredag efter arbejdstids ophør kan tage på weekend indtil søndag aften kl. 23.00. Direktoratet anførte endvidere at formuleringen også medførte at beboere der har natarbejde ikke skal være tilbage på pensionen senest kl. 23.00, ligesom beboere efter eget ønske kan blive på pensionen i weekenden.

Direktoratet oplyste desuden at der på mødet blev opnået enighed om at erstatte betegnelsen ”pensionsvilkår” med følgende formulering: ”Udgifter sig de regler, der gælder for ophold på pensionen”. Direktoratet oplyste endelig at der blev opnået enighed om at der i indstillingen om afsoning i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, eller udstationering i mere end tre måneder, skal gøres opmærksom på om pensionen/statsfængslet undtagelsesvist ønsker mere restriktive vilkår end ”pensionsvilkår”, således at Justitsministeriet/direktoratet er opmærksom herpå. Herved undgås at Justitsministeriet/direktoratet fastsætter pensionsvilkår som af pensionen udmøntes som fængselsvilkår.

Direktoratet fandt på denne baggrund ikke at der fremover burde kunne opstå uoverensstemmelse mellem det vilkår som Justitsministeriet/direktoratet har fastsat, og pensionens udmøntning heraf.

Folketingets Ombudsmand tog i sin opfølgingsrapport af 29. december 2000 vedrørende inspektionen den 1. marts 1999 af Pensionen Skejby det oplyste til efterretning.

I Pensionen på Fanøs husorden er følgende fastsat om hjemkomsttidspunkt:

”Har du ophold i pensionen efter de regler der gælder for ophold i pensionen betyder dette, at dersom du er i arbejde eller under uddannelse fra søndag til torsdag skal være tilbage på pensionen senest kl. 22.30 (færgeafgang Esbjerg kl. 21.50).”

Pensionen oplyste at afvigelsen fra det ”normale” tidspunkt, jf. ovenfor, skyldes færgens fartplan. Hvis denne afvigelse ikke kan accepteres, er pensionen indstillet på at ændre tidspunktet til det normale (kl. 23.00).

Det fremgår af det skriftlige materiale som jeg modtog fra pensionen forud for inspektionen at færgen sejler hver 20. minut om sommeren og hver 40. minut om vinteren. Som nævnt var pensionens husorden til godkendelse i direktoratet på tidspunktet for inspektionen.

Inden jeg foretager mig mere, beder jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om udformningen af husordenen på dette punkt.

6. Beskæftigelse

Beboerne skal som udgangspunkt have arbejde eller modtage undervisning uden for pensionen. Af uddannelses- og beskæftigelsestilbud blev nævnt Statens Søfartsskole og Navigationsskolen (begge på Fanø) og sygehuset i Esbjerg. I folderen om pensionen er endvidere nævnt AMU-centret, Teknisk Skole, VUC og Specialarbejderskolen (alle beliggende i Esbjerg). Pensionen oplyste at pensionen tidligere har haft beboere beskæftiget på Fanø Mejeri. Én beboer var på tidspunktet for inspektionen beskæftiget med strandrensning på Fanø som led i aktivering hos Fanø Kommune. Sidst pensionen havde en helt ung beboer, blev der ansat en folkeskolelærer til at undervise den pågældende (på pensionen) i den periode den unge opholdt sig der.

Beboere som ikke har arbejde eller modtager undervisning uden for huset, er beskæftiget med forefaldende arbejde i huset. Det drejer sig om rengøring, vedligeholdelse og havearbejde (på den 8.000 m² store grund) – inklusiv mindre håndværksmæssige opgaver.

Det fremgår af de skriftlige oplysninger om pensionen at beboerne har pligt til at gøre eget værelse rent.

Jeg går i den forbindelse ud fra at pensionen stiller de nødvendige rengøringsredskaber til rådighed.

I institutionsbeskrivelsen er det anført at det forudsættes at mindst 10 beboere er i arbejde eller under uddannelse uden for pensionen. På tidspunktet for inspektionen var 7 af pensionens 12 beboere uden beskæftigelse/undervisning uden for huset.

En forklaring på disse (delvist modstridende tal) kunne være at de pågældende beboere ikke længere følger deres undervisning, eller ikke længere har det arbejde som begrundede deres udstationering til pensionen, og at dette forhold ikke har ført til bortvisning eller tilbageførsel til moderinstitutionen.

Pensionen oplyste under inspektionen i tilknytning hertil at en del af pensionens skiftende beboere er førtidspensionister. På tidspunktet for inspektionen var således to af de nævnte syv beboere pensionister. Af de øvrige fem havde tre indsendt ansøgninger om at der bliver indledt en pensions sag.

Dette kan imidlertid ikke fuldt ud forklare hvorfor mere end halvdelen af pensionens beboere ikke havde arbejde eller uddannelse uden for huset på tidspunktet for inspektionen.

Jeg beder pensionen – og Direktoratet for Kriminalforsorgen – om udtalelser herom.

På tidspunktet for rundgangen på pensionen var enkelte beboere i gang med at tilberede frokosten. Ingen af de øvrige beboere sås på dette tidspunkt beskæftiget med vedligeholdelsesarbejde. På tidspunktet for inspektionen var den nye hytte/havehus (se pkt. 3.1. ovenfor) ved at blive behandlet med trætjære og – for så vidt angår vinduerne – med linoliemaling. Arbejdet blev dog ikke udført af beboerne, men af en af de ansatte.

Jeg beder pensionen oplyse grunden hertil.

Pensionen oplyste under inspektionen at de beboere som er beskæftiget i huset med vedligeholdelse mv. af ejendommen, modtager standardmæssig betaling for dette arbejde – uanset om de eventuelt modtager kontanthjælp fra kommunen. Pensionen oplyste at pensionen var usikker på om denne udbetaling er korrekt. Pensionen oplyste samtidig at pensionen føler sig bundet af en ældre ombudsmandsudtalelse om dette spørgsmål. Hvilken udtalelse der er tale om, kunne forstanderen og det øvrige tilstedeværende personale dog ikke umiddelbart huske. Pensionen ville undersøge hvilken (tidligere) sag der blev tænkt på og vende tilbage til spørgsmålet over for mig.

Jeg har ikke hørt fra pensionen siden inspektionen.

Af husordenens pkt. 5.5. fremgår:

”Dersom du modtager en eller anden form for offentlig ydelse eller har arbejdsindtægt betales ikke vederlag for deltagelse i undervisning, almindelige praktiske gøremål, såsom oprydning, rengøring, havearbejde m.v.

Der kan iværksættes beskæftigelse, hvor der udbetales vederlag efter ovenfor nævnte regler.

Beboere, der ikke er sikret anden forsørgelse, vil, for alle aktiviteter, modtage vederlag efter ovenstående regler.”

Jeg går ud fra at pensionen oplyser mig om det, hvis pensionen nu har fået (konkret) kendskab til den nævnte ombudsmandsudtalelse. Tilsvarende gælder Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Inden jeg foretager mig mere, beder jeg direktoratet om en udtalelse om det spørgsmål som pensionen har rejst over for mig.

7. Fritidsaktiviteter

I selve huset er der – udover adgang til at se tv – mulighed for at søge oplysninger på Internettet eller arbejde i et af pensionens værkstedsrum. Det blev under inspektionen oplyst at en tidligere beboer – som er bosat på Fanø – ind imellem kommer og laver (rav)smykker i smykkeværkstedet. Pensionen har endvidere svejseudstyr som beboerne kan bruge. Pensionen foreviste således under rundgangen en brændekløver som en tidligere beboer havde konstrueret.

Udenfor kan beboerne spille fodbold eller andre former for boldspil på den relativt store græsplæne.

Af aktiviteter ud af huset blev nævnt fisketure, strandture og fodboldkampe. Fisketurene går ikke ud på Vesterhavet eller Vadehavet, men til en sø på fastlandet (put and take) idet der ikke kræves fiske- tegn for at fiske der (et beløb på 150 kr. som beboerne på grund af det gennemsnitlige relativt korte ophold på pensionen som udgangspunkt vægrer sig mod at betale).

8. Forplejning og opholdsbetaling

Det fremgår af husordenen at beboerne selv skal sørge for indkøb og madlavning (og oprydning). Maden tilberedes i køkkenet og spises i spisestuen. Frokost og aftensmad er fælles – frokosten er dog kun for de beboere som ikke arbejder eller modtager undervisning uden for huset. Maden indkøbes/tilberedes af beboerne efter tur og – i det omfang det er nødvendigt – i samarbejde med personalet. Madordningen for den kommende uge planlægges mandag aften under det ugentlige (obligatoriske) beboermøde.

Hver beboer betaler 50 kr. om dagen til forplejning.

På tidspunktet for inspektionen var der som nævnt 12 beboere i pensionen der imidlertid kan huse 15 beboere.

Under forsamlingen gøres den (eventuelle) kommende beboer udtrykkeligt opmærksom på madordningen, og at (en aktiv) deltagelse i ordningen er en betingelse for at kunne bo på pensionen. Madordningen fungerer rimeligt tilfredsstillende.

Hver beboer betaler 800 kr. om måneden i opholdsbetaling. Hvis en beboer har udgifter til dobbelt husleje, er der mulighed for at nedsætte opholdsbetalingen eller for at lade denne helt bortfalde.

Jeg kan til orientering for pensionen oplyse at jeg i min opfølgingsrapport af 6. marts 2002 i forbindelse med min inspektion den 14. december 2000 af Pensionen Brøndbyhus (bl.a.) anførte følgende:

”Under henvisning til at pensionens værelser er af vidt forskellig størrelse (et af de besigtigede værelser består endvidere af to rum) bad jeg pensionen om at oplyse hvorfor pensionen ikke fastsatte differentierede priser for opholdsbetaling afhængigt af værelsernes brugsværdi. Jeg henviste herved desuden til det normaliseringsprincip som tilstræbes i kriminalforsorgens institutioner. Jeg bad endvidere pensionen om at oplyse opholdsbetalingen for beboerne i lejligheden.

Jeg bad desuden pensionen om at oplyse på hvilken baggrund pensionen ikke (længere) foretager en økonomisk beregning for den enkelte beboer, hvorefter det er beboerens rådighedsbeløb som er afgørende for om vedkommende skal betale for sit ophold – og i givet fald hvor meget.

Pensionen Brøndbyhus har hertil oplyst at pensionens forstander fastsætter værelsesprisen efter godkendelse af Direktoratet for Kriminalforsorgen, og at den nugældende takst er 30 kr. pr. døgn – også for værelserne i udslusningslejligheden. En prisfastsættelse i forhold til værelsernes størrelse ville føre til en meget varieret prisfastsættelse hvilket efter pensionens opfattelse ikke forekommer realistisk. Pensionen har herved henvist dels til den høje brugsværdi af de faciliteter som står til rådighed for alle beboerne, dels til at en del beboere skifter værelser i forbindelse med fraflytning af andre beboere.

Pensionen har endvidere anført:

’M.h.t. økonomisk beregning, udfærdiges der et økonomiskema for hver enkelt beboer. – Ved eventuel fastsættelse af opholdsbetaling vil der blive taget hensyn til udgifter til: Egen bolig, forsikringer, transport, børnebidrag etc., således at den enkelte beboer som minimum har et rådighedsbeløb der svarer til kontanthjælpens grundbeløb på ca. 3.300,- kr. mdl. – Ved et rådighedsbeløb der ligger over dette beløb, foretages en konkret beregning i forhold til opholdsbetaling, således at der først kan være tale om fuld opholdsbetaling ved et rådighedsbeløb der ligger over ca. kr. 4.200,- mdl. (grundbeløb + opholdsbetaling).

Såfremt beboeren kun oppebærer arbejdspenge efter reglerne herfor, betaler denne ikke for opholdet.’

Direktoratet for Kriminalforsorgen har henvist til de nye regler i forbindelse med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner (bekendtgørelse nr. 396 af 17. maj 2001) – herunder for bekendtgørelsens § 3, stk. 4 og 5 om nedsættelse eller bortfald af opholdsbetalingen i tilfælde hvor den indsatte har en lav indtægt. Direktoratet har endvidere oplyst at direktoratet vil tage spørgsmålet om niveauet for opholdsbetalingen op med pensionerne for at sikre en harmonisering af opholdsbetalingen, og at direktoratet samtidig vil se på pensionernes fastsættelse af det rådighedsbeløb som de dømte efter de gældende regler har krav på (bekendtgørelsens § 3, stk. 4). Direktoratet har endelig oplyst at direktoratet vil orientere Folketingets Ombudsmand om resultatet af disse tiltag.

Også på dette område er der kommet nye regler som følge af straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden den 1. juli 2001. Jeg tager oplysningerne om opholdsbetalingen i Pensionen Brøndbyhus til efterretning, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Jeg har noteret mig at direktoratet vil orientere mig om resultatet af direktoratets undersøgelse af pensionernes fastsættelse af de indsattes rådighedsbeløb og undersøgelsen af pensionernes niveau for opholdsbetaling med henblik på en harmonisering.”

Jeg har endnu ikke modtaget underretning fra direktoratet om resultatet af direktoratets undersøgelse med henblik på en harmonisering.

Jeg foretager mig ikke noget vedrørende dette spørgsmål i forbindelse med min inspektion af Pensionen på Fanø. Idet jeg henviser til Pensionen Brøndbyhus' oplysninger i forbindelse med min inspektion af denne pension, jf. citatet ovenfor, beder jeg dog Pensionen på Fanø om nærmere at redegøre for på hvilket (oplysnings)grundlag pensionen træffer afgørelse om eventuel nedsættelse eller bortfald af opholdsbetalingen.

9. Lægebetjening, opbevaring af medicin mv.

Pensionen havde ikke så længe før tidspunktet for inspektionen fået en pensioneret øjenlæge tilknyttet pensionen som institutionslæge. Pensionen er meget tilfreds med denne ordning. Den omstændighed at den pågældende læge ikke har andre erhvervmæssige forpligtelser betyder at han kan give sig god tid når han er i pensionen. Lægen ordinerer alle former for medicin – herunder psykofarmaka. Dette er en forbedring i forhold til tidligere hvor det lokale lægehus ikke ville udskrive psykofarmaka til beboerne hvilket afstedkom en del praktiske problemer.

Konsultationen og eventuelle undersøgelser foregår på beboernes værelser.

I min rapport om min inspektion den 10. august 2001 af Arresthuset i Tórshavn anmodede jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse vedrørende det forhold at der ikke er indrettet faciliteter for lægen, og at lægebesøg derfor, når disse ikke foregår hos lægen, må henlægges til cellerne. Direktoratet udtalte den 25. juni 2002 at det vil være at foretrække at der bliver skabt mulighed for indretning af faciliteter til lægebesøg i arresthuset (men at det ikke var muligt på daværende tidspunkt).

Jeg beder direktoratet om at oplyse om ordningen i Pensionen på Fanø giver direktoratet anledning til bemærkninger.

Medicinen opbevares i et aflåst vægskab bag døren på viceforstanderens kontor der (ligeledes) holdes aflåst når den pågældende medarbejder ikke er på kontoret. Det blev på forespørgsel oplyst at al medicin opbevares på denne måde, og at viceforstanderen udleverer medicinen efter lægens anvisninger. Også lægejournalerne – som pensionen modtager fra den pågældende moderinstitution samtidig med beboerne – opbevares aflåst i et (metal)skab hvortil kun lægen har adgang.

10. Besøg

Af husordenen fremgår følgende om gæster (pkt. 5.7.):

”Du kan modtage gæster om aftenen og lørdage og søndage. Medmindre andet er aftalt med personalet, skal gæster forlade pensionen senest kl. 22.30.

Personalet kan, med gæsternes godkendelse, kontrollere denne i Kriminalregistret.

Gæster kan, efter aftale med personalet, få tilladelse til at overnatte, men skal oplyse navn og fødselsdato.”

Det fremgår ikke udtrykkeligt om eventuelle overnattende gæster skal være ude igen senest kl. 8 om morgenen næste dag (hvis denne er en hverdag) – af hensyn til beboernes beskæftigelsespligt – men jeg går ud fra at det er tilfældet. Jeg går endvidere ud fra at beboerne også kan modtage gæster på helligdage.

Jeg beder pensionen om at oplyse om dette er korrekt forstået. I bekræftende fald henstiller jeg at husordenen præciseres på dette punkt.

Pensionen oplyste at ordningen med at tillade overnattende gæster hidtil ikke har givet anledning til problemer.

11. Euforiserende stoffer

Det blev oplyst at pensionen ikke modtager narkomaner, jf. også institutionsbeskrivelsens pkt. 2.9. Det blev dog samtidig oplyst at det kan være svært at vurdere om en potentiel beboer rent faktisk er stofmisbruger idet noget sådant ikke nødvendigvis fremgår af personjournalen i direktoratets klient-system. Pensionen har mulighed for at forlange urinprøve forud for indflytningen og overvejer at benytte sig af dette i forhold til alle nye beboere i en periode (for at udsende et klart budskab om at stoffer ikke accepteres i pensionen).

Jeg beder pensionen om at oplyse mig om resultatet af disse overvejelser.

Pensionen har ind imellem problemer med hashrygning. Det problem er det blevet nemmere at kontrollere idet urinprøvesvarene fra Vejle Sygehus nu giver et tydeligt fingerpeg om mængden af de indtagne stoffer. (Tidligere gav prøverne kun svar på om der var spor efter eksempelvis cannabis eller ej og ikke om den eventuelle mængde). Disse nye og bedre målemetoder er dog bekostelige (et urinprøvesvar koster ca. 250 kr. pr. stk.). Pensionen indsamler og undersøger forholdsvis mange urinprøver, men pengene er efter pensionens opfattelse givet godt ud.

12. Medarbejdere

Pensionen har 11 ansatte i alt. Af det materiale som jeg modtog forud for inspektionen, fremgår det at medarbejderne – udover forstanderen og viceforstanderen (som begge er socialrådgivere) – udgøres af to socialrådgivere og syv socialpædagoger.

I forbindelse med min inspektion den 3. november 1998 af Pensionen Engelsborg blev spørgsmålet om sikkerheden for beboerne og de ansatte hvis der kun er en funktionær på vagt på pensionerne om natten og i weekender, rejst over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Dette emne blev efter oplysninger modtaget under inspektionen af Pensionen Brøndbyhus også drøftet i forbindelse med direktoratets interne inspektion af denne pension i 1998.

Direktoratet for Kriminalforsorgens nugældende regler forudsætter at der er dobbeltbemanding hele døgnet. Personalet på Pensionen på Fanø er glade for forbedringerne som følge af direktoratets ændrede regler. En del af personalet er dog ikke tilfredse med at nattevagterne ikke tæller som arbejdstid. Det kan i perioder sagtens betyde et (ekstra) fravær fra familien på 50 timer om måneden.

Dette (overenskomst)spørgsmål indgår ikke i inspektionssagen.

13. Husorden

Efter bestemmelsen i § 5 i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 4. juni 1993 om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv., skal hver pension have en husorden der indeholder regler om betingelserne for opholdet og oplysning om hvilke overtrædelser der kan medføre bortvisning. Husordenen skal godkendes af direktoratet.

I direktoratets vejledning til cirkulæret af samme dato er det vedrørende cirkulærets § 5 anført at en husorden mindst skal indeholde afsnit om reglerne for opholdsbetaling, hvilke overtrædelser af husordenen og vilkår i øvrigt der kan føre til bortvisning, beboernes adgang til at klage til direktoratet

over pensionens afgørelser, reglerne for opbevaring og dosering af receptpligtig medicin, og beboernes adgang til at have husdyr på pensionen. I vejledningen er det også angivet at der skal være et afsnit om optagelsesprocedurer i beskrivelsen af de enkelte pensioner. Ifølge vejledningen fremgår det af pensionsbeskrivelserne om beboerne kan have børn hos sig under opholdet. Jeg forstår det sådan at denne oplysning skal fremgå af pensionsbeskrivelserne.

Alle disse oplysninger fremgår af pensionens husorden/institutionsbeskrivelse.

Husordenen var på tidspunktet for inspektionen som allerede nævnt indsendt til godkendelse i direktoratet. Jeg foretager mig derfor ikke noget vedrørende husordenen på nuværende tidspunkt udover at henvise til det som jeg har anført ovenfor under pkt. 5 og 10.

Jeg beder om at modtage et eksemplar af husordenen (og institutionsbeskrivelsen) når denne er endelig godkendt af direktoratet.

14. Tilbageførsel/bortvisning mv. og gennemgang af udlånte sager

Det blev under inspektionen oplyst at pensionen har meget få sager om tilbageførsel/bortvisning. Pensionen anvender efter omstændighederne advarsel i første omgang. Muligheden for karantæne anvendes derimod ikke.

Under den afsluttende samtale blev spørgsmålet om hvorvidt pensionerne eller moderinstitutionerne har kompetencen til at træffe afgørelse om tilbageførsel/bortvisning berørt. Jeg henviste i den forbindelse til ombudsmandsinstitutionens rapporter i forbindelse med inspektionerne af Pensionen Skejby og Pensionen Brøndbyhus.

Pensionen på Fanø oplyste at pensionen har haft en korrespondance med Direktoratet for Kriminalforsorgen i tilknytning til kompetencespørgsmålet, og pensionen udleverede en udskrift af en e-mail fra pensionen (forstanderen) af 13. august 2002 og direktoratets svar af 15. august 2002.

Pensionens spørgsmål til direktoratet lyder således:

”Jeg har d.d. skullet tilbageføre en beboer til et fængsel. Skal vi på pensionerne gennemføre forhør som i et fængsel?? Og skal vi det, synes jeg ikke der lige var nogen ’opremsede’ der passede på denne situation. Manden havde tidligere modtaget en advarsel for konstaterede stoffer i en urinprøve – nu gentog dette sig og han skulle tilbageføres. Det virker uoverskueligt.”

Og direktoratets svar:

”Mit forslag er at pensionerne skal have kompetencen og gennemføre forhør...

Men der er ikke på nuværende en klarhed over emnet – jeg tager det op her i direktoratet.”

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvori den nævnte uklarhed består.

Jeg forstår § 9, stk. 1, nr. 3, jf. § 3, stk. 3, i bekendtgørelse om anbringelse af dømte i institution mv. uden for fængsel eller arresthus (nu Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 571 af 5. juli 2002 (§ 78-bekendtgørelsen)) således at en tilbageførsel/overførsel af en indsat (i modsætning til f.eks. bortvisning af en prøveløsladt eller en betinget dømt) forudsætter en aftale herom mellem pensionen og den institution som er udpeget til moderinstitution efter anbringelsesbekendtgørelsens § 6, stk. 1. (Jeg henviser i øvrigt til min foreløbige rapport af 6. august 2002 om min inspektion den 7. december 2001 af Pensionen Lyng, side 28).

Hvad kompetencespørgsmålet angår, henviser jeg i øvrigt til det som jeg har anført nedenfor under pkt. 14.2.2.

Jeg bad om at modtage pensionens sager om bortvisning/tilbageførsel mv. fra straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden den 1. juli 2002 og indtil varslingen af inspektionen. Pensionen oplyste hertil at pensionen ikke opbevarer sager for tidligere beboere i papirform, og at udlån af sagsakter derfor

(umiddelbart) kun lader sig gøre fra det tidspunkt hvor pensionen (meget sent) er blevet tilknyttet Direktoratet for Kriminalforsorgens klientsystem.

Jeg modtog herefter de sager om bortvisning/tilbageførsel mv. som Pensionen på Fanø har haft i perioden fra 1. marts 2002 og frem til tidspunktet for inspektionen (den 19. august 2002) – herunder den ovenfor nævnte (konkrete) sag som førte til at pensionen rettede henvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Det drejer sig i alt om fem sager.

Beboeren i den ene af de fem sager var af Statsfængslet i Horsens udstationeret til Pensionen Skejby med henblik på deltagelse i AMU-kurser og udslusning i øvrigt (j.nr. 2002/605/0013). Den pågældende skulle opholde sig på Pensionen på Fanø i en enkelt uge med henblik på at kunne følge et kursus i Esbjerg. Opholdet på Pensionen på Fanø blev imidlertid afbrudt fordi beboeren havde indtaget alkohol og var udeblevet fra pensionen uden aftale herom. Den pågældende blev på den baggrund tilbageført til Statsfængslet i Horsens i henhold til statsfængslets beslutning herom.

På grund af den sporadiske tilknytning til Pensionen på Fanø indgår sagen ikke i min undersøgelse der derfor alene omfatter fire sager.

To af disse fire sager vedrører tilbageførsel til moderinstitutionen (på grund af henholdsvis udeblivelse fra pensionen om natten/indtagelse af spiritus mv. og indtagelse af kokain), en sag vedrører en bortvisning, og en sag vedrører en advarsel på grund af for sen tilbagekomst efter weekendorlov. Af de fire beboere var to udstationeret af moderinstitutionen, en var anbragt i henhold til Direktoratet for Kriminalforsorgens bestemmelse, mens den sidste beboers status er uafklaret, jf. nærmere herom under pkt. 14.3. nedenfor.

14.1. Sag nr. 1 (j.nr. 2002/605/0014)

Beboeren i sag nr. 1 (herefter X) blev den 14. marts 2002 overført fra Statsfængslet ved Sdr. Omme og anbragt på Pensionen på Fanø med henblik på deltagelse i maleruddannelsen på EUC i Esbjerg. Det var meningen at X i den første tid i pen-

sionen skulle være undergivet de vilkår som gælder for udgang fra åbent fængsel (fængselsvilkår). Den pågældende blev imidlertid tilbageført til statsfængslet (kontraktafdelingen) inden udløbet af denne periode. Beslutningen om tilbageførslen blev truffet den 22. marts 2002.

I personjournalen er under overskriften ”Institutionsforhold, Undvigelse” den 22. marts 2002 bl.a. oplyst følgende (tilførslen er foretaget af Pensionen på Fanø):

”I løbet af morgenen får personalet mistanke om, at X ikke har været hjemme i nat – hans værelse er konstateret tomt kl. 7.15.

Kl. 7.30 ringer X og meddeler, at han er i skole, men at han glemte at sige, at han gik – han var gået kl. 6.45, siger han. Det skal bemærkes, at dette tidspunkt ikke passer med færgeafgangstiderne kl. 6.50 og 7.10. Personalet foreholder ham deres formodning om, at han ikke har været på Pensionen i nat. Hvilket han fastholder at have været.

Kl. 10.30 ringer kontaktpersonen fra Teknisk Skole (...) og meddeler, at X ikke er mødt d.d. Utallige forgæves opringninger til kæresten B, på telefonnummeret (...) – ved kontakt til nummeroplysningen fået oplyst, at adressen er ok, men at telefonen er registreret i C’s navn og at B’s navn ikke er registreret på dette nummer.

Da der er formodninger om, at X har forladt Pensionen sammen med en kvindelig beboer (...) – så forsøges hun kontaktet pr. mobiltelefon – det viser sig, at de opholder sig ved færgen og bliver bedt om hurtigst muligt at komme retur til Pensionen.

Lidt senere ankommer de og bliver kaldt ind på kontoret – deres forklaring er, at de er gået en tur i aftes uden at give personalet besked om, at de gik.

De havde mødt en lokal fannik ved navn (...), som inviterede dem hjem og de havde fået banket en fest op. De havde sovet lidt i løbet af natten hos (...) på (...) på Fanø.

X lugtede langt væk af spiritus og var noget rødøjet og træt at se på – han pustede i alkoholmeter – og den viste en promille på 0,90 kl. ca. 11.30.

Han bliver bedt om at aflægge urinprøve til konstatering af, om han har indtaget stoffer.

Overstående beskrivelse af forløbet viser følgende overtrædelser af udstationeringsvilkår: 1) gået uden besked til personalet, 2) været ude om natten, 3) ikke mødt til undervisning på Teknisk Skole, 4) drukket spiritus (antabusvilkår).

Orienteret X om, at vi skal meddele ovenstående til Kontraktafdelingen i Sdr. Omme. Han er indforstået med, at Kontrakten vil gå ind og vurdere, hvilke sanktioner hændelsesforløbet vil få for ham – eventuel tilbageførsel.

Opringning til (...), Kontraktafdeling og orienteret om ovenstående – lover at indskrive hændelsesforløbet på Krans.

(...) oplyser, at de bliver nødt til at drøfte den sanktion der vil blive foretaget.”

Og videre under samme dato (denne tilførsel til personjournalen er foretaget af Statsfængslet ved Sdr. Omme):

”Drøftet ovenstående med daglig leder (...) og der er enighed om at indsatte hentes tilbage til Sdr. Omme og indsættes på afd. (...) og pgl.s udgang i påsken inddrages.

Aftalt med Pensionen på Fanø at indsatte kommer med færgen fra Nordby kl. 15.10 og ankommer Esbjerg kl. 15.20 hvor han vil blive afhentet.”

Om meddelelsen af afgørelsen til X fremgår af personjournalen under overskriften ”Institutionsforhold Undvigelse” følgende (stadig under datoen 22. marts 2002 (tilførslen foretaget af pensionen)):

”Fortalt X at han skal tilbageføres i dag med færge kl. 15.10 med afgang fra Pensionen kl. 14.55 sammen med (...). Han vil blive afhentet ved Fanøfærgen af fængselsfunktionær fra Sdr. Omme ved 15.20-tiden.

Konstateret kl. 14.45 at han ikke længere befinder sig på Pensionen. Der er ligeledes ikke mange effekter på værelset, stereoanlæg og lidt tøj. Det formodes, at han har forladt Pensionen og Fanø, idet han ikke var ved færgen ved 14.55-tiden.

(...) har telefonisk givet besked til Sdr. Omme vedr. ovennævnte.”

Se om sagen i øvrigt nedenfor under pkt. 14.2.2.

14.2. Sag nr. 2 (j.nr. 2002/605/00017)

Beboeren i sag nr. 2 (herefter Y) blev tilbageført den 13. august 2002 fordi han havde indtaget kokain. Han havde forinden den 31. juli 2002 modtaget en advarsel for et tilsvarende forhold.

14.2.1. Advarslen af 31. juli 2002

Om advarslen fremgår følgende af personjournalen under datoen 31. juli 2002 og overskriften "Helbred":

"Y aflagde den 26.07.2002 urinprøve på forlangende. Denne urinprøve er d.d. kommet retur indeholdende **hash, morfin og kodein.**"

Under samme dato er oplyst følgende under overskriften "Disciplinære forhold, Disciplinær afgørelse":

"Bødeforlæg/advarsel – indtagelse af euforiserende stoffer – konstateret ved urinprøve. Afgørelse jf. §Afgørelse: Advarsel, er accepteret af den indsatte.

...

Y har accepteret – og underskrevet – advarslen fra d.d."

Den skriftlige advarsel af 31. juli 2002 (som samme dag er accepteret og underskrevet af Y) indeholder ingen oplysninger om at den pågældende samtidig med advarslen er blevet ikendt en bøde.

Jeg beder pensionen om at oplyse om den pågældende ud over advarslen blev ikendt en bøde, jf. oplysningen i personjournalen herom.

De særlige processuelle regler i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 finder ikke anvendelse i forbindelse med overvejelser om og ikendelse af disciplinærstraf i kriminalforsorgens pensioner, men alene i forbindelse med overvejelser om konfiskation og overvejelser om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte. Pensionernes disciplinærsager behandles i øvrigt efter forvaltningslovens regler og de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger. Jeg henviser i det hele til kapitel 1 (Indledning og retsgrundlag) i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærvejledningen – nu direktoratets vejledning nr. 70 af 5. juli 2002).

Jeg har i min foreløbige rapport af 6. august 2002 i forbindelse med min inspektion den 7. december 2001 af Pensionen Lyng bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse baggrunden for at de nævnte regler ikke gælder for kriminalforsorgens pensioner. Rapporten er som nævnt ikke endelig, og jeg har derfor endnu ikke modtaget svar fra direktoratet.

I den skriftlige advarsel af 31. juli 2002 har pensionen som regelgrundlag for sagens behandling henvist til § 6 i disciplinærstrafbekendtgørelsen (om behandling af sager om advarsler og bøder uden den indsatte tilstedeværelse).

Dette er en fejl.

Det fremgår af den skriftlige advarsel at den er ikendt efter straffuldbyrdeslovens § 68, stk. 1. Efter denne bestemmelse kan som disciplinærstraf anvendes advarsel, bøde og strafcelle.

Advarslen indeholder derimod ikke oplysninger om hvilke bestemmelser der er anset for overtrådt, og pensionen har således i forbindelse med advarslen ikke overholdt forvaltningslovens begrundelsesregler, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 1, 1. pkt.

Jeg beder pensionen om at oplyse hvilken/hvilke bestemmelser der er anset for overtrådt.

14.2.2. Tilbageførslen den 13. august 2002 til moderinstitutionen (kompetencespørgsmålet)

I forbindelse med sagsgennemgangen i tilknytning til inspektionschefens inspektion den 1. marts 1999 af Pensionen Skejby (j.nr. 1999-136-628) blev der rejst spørgsmål om hvorvidt pensionen i to konkrete sager havde opfattet sig som værende kompetent til at træffe afgørelse om tilbageførsel af to beboere, og hvorvidt afgørelsen om tilbageførsel rent faktisk var truffet af den kompetente myndighed (moderinstitutionen). Inspektionschefen havde i den forbindelse henvist til pensionens formulering i journalarkene i de to sager.

Pensionen oplyste i den anledning at pensionen i ingen af sagerne havde opfattet sig som værende kompetent til at træffe afgørelser og faktisk heller ikke havde gjort det. Direktoratet for Kriminalforsorgen henholdt sig i sin udtalelse til det som pensionen havde anført, men udtalte at ”pensionen fremover bør formulere journalnotaterne mere præcist, således at det klart fremgår, hvem der har truffet beslutning om tilbageførsel”, hvilket direktoratet samtidig havde gjort Pensionen Skejby bekendt med.

Folketingets Ombudsmand tog i sin opfølgingsrapport (af 29. december 2000) det oplyste til efterretning.

Om tilbageførslen den 13. august 2002 af Y til Statsfængslet i Sdr. Omme fremgår følgende (tilført personjournalen af Pensionen på Fanø):

”Ved meddelelse d.d. om konstateret **kokain** i urinprøve aflagt den 12.08.02 sammenholdt med advarsel af 31.07.02 er det d.d. bestemt at han skal tilbageføres til Sdr. Omme.

Ved meddelelse om urinprøveresultatet vedgik han, at han i weekenden havde indtaget kokain.

Han er blevet orienteret om sin adgang til at klage over afgørelsen. Han agter ikke at klage.

Han har fået udleveret kopi af dette notat.”

Og senere samme dag:

”Det er aftalt med Sdr. Omme at han dags eftermiddag transporteres derop.”

Under datoen 14. august 2002 er tilført følgende (fortsat af pensionen):

”Der er d.d. returneret til Sdr. Omme: lægejournal samt domsudskrift ligesom kopi af urinprøven, der bl.a. var årsagen til tilbageførelsen.

Esbjerg kommune, Områdekantor Jerne har fået meddelelse om tilbageførelsen.”

Af journaltilførslerne i sag nr. 1 (se ovenfor under pkt. 14.1.) fremgår det at Statsfængslet ved Sdr. Omme har truffet afgørelsen om tilbageførsel.

Tilførslerne til personjournalen (den 13. og 14. august 2002) i sag nr. 2 tyder på at afgørelsen om tilbageførsel i denne sag er truffet af pensionen, og ikke af moderinstitutionen. Jeg henviser herved yderligere til pensionens e-mail af 13. august 2002 til direktoratet, se ovenfor under pkt. 14.

Jeg beder pensionen om en udtalelse herom.

14.3. Sag nr. 3 (j.nr. 2001/605/0045)

Det fremgår af de udlånte akter at beboeren i denne sag ankom til pensionen den 21. oktober 2001. Af skemaet om stamdata fremgår det at beboeren påbegyndte straffuldbyrdelse den 21. oktober 2001, og den pågældende er også øverst på skemaet og i personjournalen benævnt som afsoner. Som indsættelsesgrund i skemaet stamdata er alene indsat et 2-tal under domnummer, men rubrikken er i øvrigt ikke udfyldt. Tilsvarende gælder rubrikken vedrørende strafberegning.

Jeg beder pensionen om at oplyse hvilken status beboeren havde ved ankomsten den 21. oktober 2001 til pensionen.

Det fremgår af personjournalen at beboeren i juni måned 2002 blev bortvist fra pensionen.

Om baggrunden herfor er den 19. juni 2002 anført følgende under overskriften ”Personlige forhold” (tilførslen foretaget af Kriminalforsorgen i Frihed):

”Kan ikke være på pensionen mere. Bortvises. Skal væk i dag.

Opr. fra forstander Ove Bøndergård, der kort orienterer om A.s adfærd og henviser til pensionens journalnotat af 18.6.

Bøndergård forespørger om A på det foreliggende kan indlægges på psykiatrisk afdeling i.h.t. dom.

Jeg lover at overveje nærmere, når jeg har læst pensionens journalnotat og har talt med dommerkontoret i Ribe om dommen er endelig.”

Det journalnotat af 18. juni 2002 som der er henvist til, lyder således:

”A tog angiveligt af sted i morges ved 7.30 tiden under påskud af at skulle til samtale på (...) Hospital.

Kl. ca. 16.30 ankommer A til pensionen.

Personalet har en diskussion med en anden beboer som han overhører.

A hidser sig voldsomt op på dennes vegne og bliver af personalet bedt om ikke at blande sig men forlade kontoret, hvilket han ikke efterkommer hvorpå han bliver smidt ud af kontoret.

Efter ca. 2 min. hører vi råb og spark fra køkkenet. A ryster af raseri og virker fjern. Vi beder ham stille og roligt om at slappe af og komme med på kontoret. Han tænder voldsomt af, råber og skriger og er meget truende i sin adfærd. Det er vores klare overbevisning, at var førnævnte beboer ikke gået imellem var undertegnede blevet udsat for fysisk vold.

Pågældende beboer trækker af sted med A for at nedtrappe konflikten som udelukkende var rettet mod personalet. A's vrede omhandlede helt klart, at han ikke har forståelse for den behandlingsdom han har fået.

Kommer efter en lille time tilbage til kontoret. Han er nu faldt helt ned og giver udtryk for at han intet kan huske om konflikten – han siger at han har sniffet kokain og drukket øl!!”

Under overskriften ”Personlige forhold” og datoen 20. juni 2002 fremgår af personjournalen følgende:

”Den 18. juni 2002.

Der blev taget en urinprøve på A, da han oplyste, at han havde sniffet kokain. Urinprøven blev undersøgt for amfetamin, benzodiazepiner, canabioler (hash), kokain, morfin og kodein.

Svar på urinprøven d.d. – der er ikke påvist andet end benzodiazepiner, som fra laboratoriet oplyses, kan skyldes hans lægeordnede Apozepam. Der er ikke påvist kokain eller hash!!”

Af personjournalen fremgår under datoen 22. juni 2002 og overskriften ”Institutionsforhold, Særlige forhold” følgende (tilført af Pensionen på Fanø):

”A har været her i formiddag for at pakke noget grej og vaske sit tøj. Alt forløb stille og roligt. Bad ham ordne tingene lidt kvikt idet vi ikke ønsker hans tilstedeværelse i huset!”

Det fremgår endvidere af personjournalen at beboeren den 2. juli 2002 afhentede sine ejendele og betalte et afdrag på sin gæld til pensionen.

I personjournalen er under datoen 3. juli 2002 og overskriften "Personlige forhold" anført følgende:

"A ringede senere på dagen i går og ville gerne have at han fortsat måtte komme her og tale med os.

Vi har bedt A om ikke at vise sig på institutionen! [understregningen foretaget af Pensionen på Fanø; min bemærkning]."

De eneste oplysninger i sagen om selve bortvisningen hidrører ikke fra pensionen, men fra Kriminalforsorgen i Frihed (telefonnotatet af 19. juni 2002). Det fremgår heraf at den pågældende beboer ikke længere kunne være på pensionen idet han var bortvist på grund af sin adfærd dagen før.

Efter forvaltningslovens § 19, stk. 1, skal der som udgangspunkt foretages partshøring før der træffes afgørelse i en sag. Bestemmelsen i stk. 1 gælder dog eksempelvis ikke hvis partens interesse i at sagens afgørelse udsættes, findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, der taler imod en sådan udsættelse (§ 19, stk. 2, nr. 3). Anvendelsen af undtagelsesbestemmelsen forudsætter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Jeg går ud fra at beboeren blev bortvist i umiddelbar tilknytning til episoden den 18. juni 2002 som er beskrevet i personjournalen under denne dato, og som der i telefonnotatet af 19. juni 2002 er henvist til. Jeg går endvidere ud fra at der ikke blev foretaget partshøring af den pågældende beboer forud for bortvisningen og at beslutningen herom blev truffet med henvisning til forvaltningslovens § 19, stk. 2, nr. 3. Dette kan som episoden den 18. juni 2002 er beskrevet i personjournalen, ikke i sig selv give mig grundlag for kritik. At pensionen ikke foretog et notat om bortvisningen, og herunder angav at partshøring var undladt med henvisning til forvaltningslovens § 19, stk. 2, nr. 3, er imidlertid en fejl.

Jeg foretager mig ikke mere i den anledning ud over at påpege betydningen af at den almindelige notatpligt overholdes, og at dette også omfatter det forhold at de almindelige forvaltningsretlige principper fraviges.

14.4. Sag nr. 4 (j.nr. 2002/605/0016)

Beboeren i denne sag ankom til Pensionen på Fanø den 1. april 2002, udstationeret med henblik på arbejde. Han blev (prøve)løsladt fra pensionen den 28. juni 2002. Den 21. maj 2002 blev beboeren tilkendt en advarsel for ikke at være kommet tilbage til pensionen den 20. maj 2002 (2. pinsedags aften) efter orlov. Beboeren mødte på sit arbejde om tirsdagen til aftalt tid og vendte tilbage til pensionen umiddelbart efter arbejdstids ophør tirsdag.

I den skriftlige advarsel har pensionen (bl.a.) anført følgende:

”...

Overtrædelse:

De har efter sagsfremstillingens ordlyd gjort Dem skyldig i en disciplinær forseelse, jf. straffuldbyrdelseslovens

Planlagt mødetid: 20-05-2002 22:30

Faktisk mødetid: 21-05-2002 15:15

Overtrædelse af vilkår om:

om overholdelse af de for Pensionen gældende regler – om hjemkomsttidspunkt kl. 22.30 efter udgang.

Afgørelse:

Advarsel

Anden afgørelse: ved fornyet udeblivelse – vil dette medføre tilbageførsel til moderanstalten.

...

Regelgrundlaget for sagens behandling findes i **§ 6 i disciplinærstrafbekendtgørelsen...**

Undertegnede har d.d. forkyndt ovenstående for indsatte og udleveret en kopi til vedkommende.”

Det eksemplar af advarslen som jeg har modtaget, er dateret den 19. august 2002. Det fremgår imidlertid samtidig af dokumentet at det er oprettet den 21. maj 2002. Dokumentet indeholder endvidere ikke beboerens underskrift ud for den fortrykte tekst ”Afgørelsen accepteres”.

Jeg går ud fra at dateringen og den manglende underskrift skyldes problemer i forbindelse med udlånet af akter (se endvidere ovenfor under pkt. 14). Jeg går således ud fra at advarslen blev udfærdiget den 21. maj 2002 og underskrevet af beboeren som accepteret, således som det er oplyst i personjournalen.

Jeg beder pensionen om en udtalelse om den skriftlige advarsels overensstemmelse med forvaltningslovens begrundelsesregler.

Hvad pensionens henvisning til disciplinærstrafbekendtgørelsen angår, henviser jeg til det som jeg har anført ovenfor under pkt. 14.2.1.

15. Samlet vurdering

Efter straffuldbyrdslovens § 78 kan den dømte midlertidigt eller for hele eller resten af straffetiden anbringes på hospital, i familiepleje, eller i egnet hjem eller institution – herunder i en af kriminalforsorgens pensioner.

Anbringelsen i en pension sker oftest som led i den dømtes overgang fra fængslets faste rammer til et almindeligt liv efter endt straffetid (udslusning). I forbindelse med en sådan udslusning i en pension er det den pædagogiske grundtanke at dagligdagen så vidt muligt skal fungere på samme måde som uden for kriminalforsorgens system.

Et sådant arbejde kræver på den ene side at personalet har forståelse for beboernes – i nogle tilfælde – vanskelige situation, men kræver på den anden side også at personalet kan behandle beboerne

således at deres egne handlinger og valg får konsekvens for deres forhold (herunder og især deres mulighed for fortsat anbringelse i pensionen).

Inspektionen gav overordnet det indtryk at pensionen opfylder sit formål på tilfredsstillende måde. Jeg fik endvidere fornemmelsen af en god indstilling hos personalet. Jeg kan dog ikke foretage en nærmere vurdering heraf idet den eneste samtale som jeg havde med beboerne vedrørte en klage over en myndighed uden for kriminalforsorgen og ikke forholdene på pensionen.

16. Opfølgning

Jeg beder om at pensionens oplysninger og udtalelser tilbagesendes gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om udtalelser.

17. Underretning

Denne rapport sendes til Pensionen på Fanø, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og pensionens beboere.

Retschef
Jens Møller